

На основу члана 60. Закона о пољопривредном земљишту („Службени гласник Републике Србије“, број 62/2006, 65/2008-други закон, 41/2009, 112/2015, 80/2017 и 95/2018–други закон) и члана 40. ст. 1. т. 36. Статута града Бора („Службени лист града Бора“, број 3/2019), а уз сагласност Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде – Управе за пољопривредно земљиште, бр. 003002765 2026 14847 000 000 000 001 од 22.06.2026. године, Скупштина града Бора, на седници одржаној _____2026. године, донела је

ГОДИШЊИ ПРОГРАМ ЗАШТИТЕ, УРЕЂЕЊА И КОРИШЋЕЊА ПОЉОПРИВРЕДНОГ ЗЕМЉИШТА ГРАДА БОРА ЗА 2026. ГОДИНУ

ОПШТИ ДЕО

Плодно земљиште представља један од најважнијих природних ресурса. Плодност земљишта је способност земљишта да истовремено задовољи потребе биљака за водом, хранљивим материјама, ваздухом, топлотом, простором за коренов систем, као и повољним биохемијским режимом. Плодно земљиште се споро образује, а у процесу деструкције брзо нестаје.

Укупна површина града Бора је 85.348 ха, од чега пољопривредно земљиште чини 41.641 ха (48,7 %), шумско земљиште 36.392 ха (42,8 %) и неплодно 7.315 ха (8,5 %).

На територији града Бора доминантни типови земљишта су смеђа кисела земљишта (углавном у Брестовцу, Кривељу, Горњану, Танди, Луки) и смоница (углавном у Метовници, Слатини и Шарбановцу). Присутни су и рендзина (у Злоту) и на малој површини алувијална земљишта (поред Тимока и других водотокова) и псеудоглеј (Танда, Злот). Уопште узевши, квалитет земљишта је веома слаб због врло плитког педолошког слоја на кречњачким и андензитским стенама. Квалитет пољопривредног земљишта опада и из разлога недовољне употребе стајњака и других органских ђубрива.

На територији града Бора постоји више хиљада хектара деградираног пољопривредног земљишта. Наведено земљиште се налази највећим делом у близини фирме Serbia Zijin Copper doo Bor (некадашњи Рударско топионичарски басен Бор) из чијих погона су деценијама испуштане огромне количине отпадних вода и гасова, а један део пољопривредног земљишта је уништен формирањем депонија раскривки и флотацијских јаловишта. Наведена јаловишта би требало да се рекултивишу, односно да на истима заживи биљни свет. Фирма Serbia Zijin Copper doo Bor најавила је и започела радове на рекултацији деградираних површина. Рударске радове од пре 8-9 година изводи и фирма Serbia Zijin Mining doo Bor, чиме се додатно смањују пољопривредне површине.

Отпадни гасови и прашина се услед постојеће руже ветрова распростиру углавном у правцу северозапад-југоисток тако да су најугроженија насеља Брезоник (КО Бор 2), Слатина и Оштрељ.

Загађења пољопривредног земљишта дешавају се и услед стварања дивљих депонија смећа; коришћења неадекватних септичких јама и непостојања/неисправности уређаја за пречишћавање фекалних вода-биодискова; бацања, закопавања и спаљивања празних амбалажа од средстава за заштиту биља¹ и издувних гасова моторних возила и пољопривредне механизације.

Плодне пољопривредне површине постепено се смањују и услед урбаног развоја (ширење насеља, саобраћајница, гробаља и др.).

Око 70 % пољопривредног земљишта је у мањем или већем степену кисело ($pH < 6$) услед састава матичних стена земљишта, деловања киселих киша и неправилне примене минералних ђубрива. Највећа је киселост земљишта у катастарским општинама које непосредно окружују металуршки комплекс (Бор, Слатина, Брестовац). Киселост земљишта је врло важна из више разлога:

-већини пољопривредних култура одговара неутрално земљиште, односно, на киселим земљиштима неке културе не успевају или не остварују задовољавајући принос, као нпр. луцерка;

¹ У Србији не постоји пракса да купци празну амбалажу и непотрошене пестициде са истеклим роком трајања враћају у продавницу-пољопривредну апотеку, како би иста одатле била преузета од овлашћене/надлежне организације у циљу нешкодљивог уклањања/рециклаже.

-у киселим земљиштима покретљивост тешких метала је већа, тј. из киселог земљишног раствора биљке усвајају веће количине тешких метала што представља здравствени ризик за потрошача.

Пре 20-ак година, власници/корисници обрадивог пољопривредног земљишта I-V класе су захваљујући Уредби владе бесплатно анализирали неколико хиљада узорака и калцификовали >1000 ха.

На територији града Бора нема изграђених система за наводњавање и одводњавање (канал и други водопривредни објекти). Наводњава се свега око 100 ха, заливањем земљишта водом из Тимока и других водотокова помоћу пумпи/слободним падом и заливањем земљишта из микроаккумуляција. Наводњавају се углавном баште у затвореном и отвореном простору и понеки воћњак и њива. Појединих година долазило је до повремених плављења до 50 ха пољопривредног земљишта, углавном на подручју Тимока, у атарима села Шарбановац и Метовница.

Употреба стајњака, других врста органских ђубрива, минералних ђубрива и средстава за заштиту биља је релативно мала и мања од просека у Србији. Примена и других агротехничких мера је неодговарајућа због ниског образовања пољопривредника и недостатка финансијских средстава.

На територији града Бора нема комасираног пољопривредног земљишта.

Ерозивна подручја на територији града Бора евидентирана су у просторном плану.

Главне гајене културе су кукуруз (~ 6000 ха/год.), стрна жита (~ 5000 ха/год.) и луцерка (~ 800 ха/год.). Индустријско биље се не гаји, изузев сунцокрет и лан појединих година на пар десетина ха.

Стање државног пољопривредног земљишта

Највећи део државног пољопривредног земљишта на територији града Бора налази се у запушеном стању, односно, не користи се, што се првенствено односи на пашњаке и ливаде. У просеку, годишње се изда у закуп неколико хектара до пар десетина хектара државног пољопривредног земљишта (2026. године, за закуп је планирано око 1.093 ха), односно, интересовање пољопривредника за узимање пољопривредног земљишта у закуп, је врло мало.

Неопходно је напоменути и следеће:

- *Комисија за вођење поступка и доношење решења по захтеву за враћање земљишта* још није решила све предмете, тако да се очекује смањење фонда државног пољопривредног земљишта; Постоје и случајеви да парцеле враћене бившим власницима, на основу Решења наведене комисије, још нису укњижена на нове (праве) власнике, већ се у Катастру непокретности и даље воде као државне.

- Очекује се и повраћај још пар десетина хектара државног пољопривредног земљишта бившим власницима, односно њиховим правним следбеницима, по основу Закона о враћању одузете имовине и обештећењу („Службени гласник РС”, број 72/2011, 108/2013, 142/2014, 88/2015-одлука УС, 95/2018 и 153/2020).

За остваривање права пречег закупа (по основу изграђене инфраструктуре на државном пољопривредном земљишту и по основу узгоја домаћих животиња) за 2026. годину, нико се није пријавио.

За остваривање права коришћења без плаћања накнаде (школе, стручне пољопривредне службе, социјалне установе, факултети, научни институти, установе за извршење кривичних санкција и државна предузећа из области шумарства) за 2026. годину, нико се није пријавио.

Овај програм објавити у "Службеном листу града Бора".

Број: 320-_____/2026-I

У Бору, _____ 2026. године

СКУПШТИНА ГРАДА БОРА

ПРЕДСЕДНИК,

Добрица Ђурић